

הרחבות לאורות התשובה טו', י'

אוה"ק ג', מוסר הקודש, צה' (עמ' קלוז'-קלח')

כל החולשות הגופניות והרוחניות, כל המחשבות הפסולות, וכל הרעיונות המדלדלים, המטשטשים את הכשרון ואת הבהירות הנשמית, באים רק מחסרון הארה של הנשמה העצמית, חסרון הזלת טל החיים היסודי, של הרצון וההרגשה, ההכרה והתשוקה, ממהותה הפנימית. על ידי מעשים רעים ונטיות עכורות מתחשכת אורה של הנשמה, ומעינה נכבש, והאדם סופג לו את רוחניותו מכלים אחרים, מרשמי חוץ, של עולמים, ספרים, נפשות ומעשים, ורשמי החוץ פועלים עליו בצורה מדולדלת. אז התוכן הפראי של הגוף מתגבר, בצורה של שממון ושל הריסה והאדם הולך בלא כח לפני רודפיו, אבד אז את היסוד, הצינור המשפיע לעצמיותו ממקור החיים המיוחד לו, את הפסוק שלו, את האותיות של שמו שבתורה. ודמיון הבשר הולך ומרעיש, חובט בו בכל שוטי ברזל, והוא קבור באדמת עפר קברו החומרי, וכבול בכבלי זהמא, ענן השכחה החשוך סובב את כל מלא קומתו, ואת שמו לא ידע. חיבוט קבר זה עם כל בהלותיו ישנו בכל עת וזמן, בין בפרטיותו של כל אחד, בין בכללות האומה. אכתוב להם רובי תורתי כמו זר נחשבו, ותהי להם חזות הכל כדבר הספר החתום. והננו כמו חללים שוכבי קבר, אשר לא זכרתם עוד, והמה מידך נגזרו. והנה תבוא הגאולה, גאולת הכלל וגאולת הפרט, הרוח הפנימי יצא ממחבואו, יעמד על בסיסו העצמי, יזכר ימים מקדם שנות עולמים.

עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי, יחפש וימצא, בנר ד' נשמת אדם יחפש, ומחשבתן של ישראל, הקודמת לכל, תאיר בראשית עז מקורה על כל אותיותיה של תורה. הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, הנני פותח את קברותיכם עמי, והבאתי אתכם אל אדמת ישראל, ונתתי רוחי בכם וחייאתם, לשעבר תורה נתתי בכם, לעתיד חיים אני נותן לכם. נשמת ישראל, מקורה של תורה, תמצא את עצמה, ובמצאה את עצמיותה, יתנוצצו לפנייה כל אותיותיה של תורה, בתפארת זיו החיים שלהם, ויקרא בהם שם עולם, שם חדש אשר פי ה' יקבנו. מזהר צפיית ישועת הכלל יאיר אור הפרט, שאין בו אלא מה שבכלל, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו, כל הכתוב לחיים בירושלם.

אוה"ק ג', מוסר הקודש, צז' (עמ' קמ' -קמא')

ואני בתוך הגולה, האני הפנימי העצמי, של היחיד ושל הציבור, אינו מתגלה בתוכיותו רק לפי ערך הקדושה והטהרה שלו, לפי ערך הגבורה העליונה, הספוגה מהאורה הטהורה של זיו מעלה, שהיא מתלהבת בקרבו, חטאנו עם אבותינו, חטא האדם הראשון, שנתנכר לעצמיותו, שפנה לדעתו של נחש, ואבד את עצמו, לא ידע להשיב תשובה ברורה על שאלת איך, מפני שלא ידע נפשו, מפני שהאניות האמיתית נאבדה ממנו, בחטא ההשתחואה לאל זר, חטא ישראל, זנה אחרי אלהי נכר, את אניותו העצמית עזב, זנח ישראל טוב. חטאה הארץ, הכחישה את עצמיותה, צמצמה את חילה, הלכה אחרי מגמות ותכליתות, לא נתנה את כל חילה הכמוס להיות טעם עץ כטעם פרי, נשאה עין מחוץ לה, לחשוב על דבר גורלות וקריירות. קטרגה הירח, אבדה סיבוב פנימיותה, שמחת חלקה, חלמה על דבר הדרת מלכים חיזונה, וכה הולך העולם וצולל באבדן האני של כל אחד, של הפרט ושל הכלל.

באים מחנכים מלומדים, מסתכלים בחיצוניות, מסיחים דעה גם הם מן האני, ומוסיפים תבן על המדורה, משקים את הצמאים בחומץ, מפטמים את המוחות ואת הלבבות בכל מה שהוא חוץ מהם, והאני הולך ומשתכח, וכיון שאין אני, אין הוא, וקל וחומר שאין אתה. רוח אפינו משיח ד', זהו גבורתו הדר גדלו, איננו מבחוץ לנו, רוח אפינו הוא, את ד' אלהינו ודוד מלכנו נבקש, אל ה' ואל טובו נפחד, את האני שלנו נבקש, את עצמנו נבקש ונמצא, הסר כל אלהי נכר, הסר כל זר וממזר, וידעתם כי אני ה' אלהיכם, המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים, אני ה'.

אוה"ק ב', החיות העולמית, כג' (עמ' שנו')

בכל בריה רואים את מסקנת החיים של שטח רחב מאד, של עומק ורום גדול ונעלה, ומתרוממת כל בריה למעלתה האידיאלית, לפי בהירות ההשקפה השרשית הזאת. בכל רעיון בכל התעוררות של חיים רוחניים, שאנו רואים בעולם, מתגלה לעינינו בריה נפלאה שבבריות, שהננו חודרים והולכים, הולכים ומטפסים לעלות אל המקוריות של מהלכי החיים והרשמים העמוקים, הרחבים והרמים, שהם הם הגורמים לאותן המחשבות והנטיות שתצאנה אל הפועל, ושתחזקנה את מעמדן. וכשם שאנו מסתכלים ברעיונות המשוטטים בעולם ותופסים מקום בחיים העומדים מחוץ לנו, ותופסים אנו את יסודם השרשי, שהוא מתגלה לנו בצורה של גדולה, כמו כן אנו באים גם כן להסתכל במהלכי רעיונותינו אנו, בנטיות לבבנו והגיויי נפשנו, ואנו רואים בהם לא רק את עצמם, שהם הם עצמנו, אלא את כל המרחב הגדול, המסובך ומתענף, הגורם את היותם. ואז אנו באים מתוך ההסתכלות הצרה של עצמנו אל הסתכלות רחבה של מדת העולם, והחיים הפנימיים שלנו מתגלים אצלנו בסבותיהם המקוריות. ובהירות גדולה מופיעה אז במחזות נפשנו, על גוי ועל אדם. על שמים ועל הארץ, ועל כל המון ברואים לאין תכלית.

וכאן כבר הגענו עד כדי לברר את דברינו, שמה שאמרנו למעלה על שאיפת קרבת אלהים שהיא האדירה והמרכזית שבנטיות, תשוקות ושאיפות הנפש האנושית, אין זה אלא כדי לסבר את האזן כמה שהיא יכולה לשמוע. כח מרכזי בנפש כשהוא ממלא את תכנה במדה גבוהה כל כך בכל ערכי החיים, היחידים והכלליים, איננו עוד בשום אופן כח פרטי או כח מרכזי או אפילו מרכז הכח בעלמא, באפן שיתכן לדון על גלוי של אותו הכח בפני עצמו ועל עצמותה של הנפש גם כן בפני עצמה. אלא הרי אנו מתממים את הכרתנו לומר, שזו היא עצמותה, ישותה ויסוד היותה של הנפש, כלומר: היא כללותה של הנפש עצמה במהותה העצמית; מהות עצם החיים שלה, המתגלה לפנינו בתור יסוד אחד כללי בעל גונים שונים, במעטה נטיות, תשוקות ושאיפות שונות אין מספר, שכולן לוקחות איזה חלק מיוחד בחיים, אבל החיים עצמם, החיים כולם, מהות החיים, זהו ולא אחר ואי אפשר להיות אחר כי אם יסוד שאיפת קרבת אלהים. ובזה משתלמת היא תכונת ההגדרה המיוחדת של חיי האדם, שהם מחוברים מנטית החפץ לקיום ההרגשה העצמית אשר לכל חי עם רגש שאיפת ההשתלמות, שהיא ראויה להיות נובעת רק מההשתקפות הפנימית העמוקה אל השלמות האלוהית, הנשקפת ביסודה הפנימי של הנשמה ממקור השלמות המחלטה והנצחית מקור אין סוף, שהדברים הולכים ובאים שוב לסיפוק שאיפת קרבת אלהים בכל גוניה, שהיא בזה צל נאמן של החיים המחלטים הבלתי מותנים של האלהות המחלטה, "בצלם אלהים ברא אתו". [..].

עתה אנו מוכנים כבר לצאת מתחומיה של התכונה הפסיכית העצמית הפנימית שלנו, שבקרב נפשנו פנימה, אל העולם החיצוני הכללי. נקל לנו מאד להבין שההתגלות הפנימית שבנו באה בקרבנו מפני שפגשה בהרגשתנו. אבל באמת איננה אלא המשך מהשאיפה הכללית שבכל המצוי, שהיא נעשית בנו מתגלה ומורגשת כשבאה לתחום הרגשתנו, כמו שהתגלות חוש הראות שלנו הוא רק המשך קטן מהתפשטות כללות קרני האור המשתרעים על פני המרחב העולמי הכללי. על כן כשדעתנו מתחוללת עלינו, הננו מוצאים את עצמנו כבר שרויים בעולם האור. הננו מתעלים מעל המון החשבוניות הרבים, הקטנים והגדולים, שבני אדם צוללים בהם, על דבר יסוד היות החיים ומציאותם, מאחר שאנו מכירים אותם בציוור שכלי, שהוא יכול להלום את תכונת המחשבה הפנימית שלנו בעצם טבעה. אין אנו מפסיקים עוד את החוץ, כי אם ממשיכים אותו הלאה גם מעל לגבול החיים, בהוסיפו לחטוט וללכת, לטפס ולעלות, לשחות ולשחות עם הזרם ולמצוא את השאיפה גם בחדרי חדריה בטרם באה לידי התגלות לנו. הדחיפה לשאיפת קרבת אלהים אינה מוציאה מכללה כל "יש". היא מקפת את כל ומלאה בכל, ואחת היא ויחידה בכל חזיונותיה. "ד' מעון אתה היית לנו בדר ודר, בטרם הרים יולדו ותחולל ארץ ותבל ומעולם ועד עולם אתה אל". האפסיות, התהו ובהו והחשך, העולם האתירי, הערפלי, הנוזלי והמוצק וכל הקודם וקודם של כל אלה, הכל נמשך ובא מן הדחיפה הכללית עמה ועל ידה, עד בואה אל הסדור האורגני ועד העולם החי.

קובץ ב', קלז'

האידיאליות והשירה מתפשטות הן, דוקא כשמציירים שאנו עוסקים במושגים הרוחניים מצד הופעתם בנפשנו בצורתם הסובייקטיבית. אמנם אין לשכוח שאיתניות ואומץ ישנם רק כשאנו עוסקים במציאות חזקה וקיימת מצד עצמיותה. ואנו צריכים להספיק בשביל כך את שתי הדרישות, לצייר שכל מה שאנו תופסים הכל הוא ציור אידיאלי, אבל כל צורה אידיאלית המתגלה בנפשנו מעידה היא לנו עדות נאמנה על מציאות חיה וקיימת, עליונה, בחביון העוז האלהי, באופן יותר עשיר, יותר קיים ויותר אמיץ בהוייתו, ויותר נעלה בהופעת רוממות אצילות שלימותו, מכל מה שכל רעיון יוכל לצייר ולתפוס. ואז העוז וההדר מתהרמנים, וגבורת האמת וזיו השירה בצורותיהם היותר שלימות מתחברים יחד.